

E-werken: juridisch doorgelicht

P. CEYSENS
Vlaams Minister van Economie,
Buitenlands beleid en E-Government

In deze paper wordt het juridische statuut van e-werkers besproken in een vijftal hoofdstukken. Vooreerst zal de term 'e-werker' gedefinieerd worden met het onderscheid tussen zelfstandige e-werkers en e-werkers in dienstverband. In een tweede hoofdstuk wordt de Europese regelgeving die geldig is voor e-werkers, kort toegelicht. In een derde hoofdstuk worden de Belgische wetgeving, KB's, CAO's en andere afspraken van toepassing op e-werkers, besproken. De belangrijkste Belgische wet voor e-werkers aan huis is de Wet betreffende de huisarbeid van 6 december 1996 die een nieuwe titel IV "*De overeenkomst van tewerkstelling van huisarbeiders*" invoegt in de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten. In een vierde hoofdstuk zal e-werken vanuit e-werkcentra en vanuit satellietkantoren in kort worden behandeld. Tot slot wordt besproken welke stappen de Vlaamse en de federale regering ondernomen hebben om de wettelijke hinderpalen van e-werken weg te werken.

I. Definitie

Om een juiste definitie en afbakening te krijgen van het begrip e-werk, is het goed om naar de bepaling uit de sociale zekerheid te kijken. Een e-werker kan een zelfstandige of een werknemer zijn. Het beslissingscriterium hiervoor is: 'het al dan niet bestaan van een band van ondergeschiktheid'(gezag). Werknemers in dienstverband die e-werken werken 'in ondergeschikt verband' zijn 'verbonden door een arbeidsovereenkomst' en vallen onder de sociale zekerheidsregeling voor werknemers. Zelfstandige e-werkers werken 'onder aanneemingsovereenkomst'. In dit laatste geval zal de e-werker onder het sociaal statuut van zelfstandige ressorteren.¹

Het al dan niet bestaan van een band van ondergeschiktheid is een feitenkwestie. De rechter onderzoekt de werkelijke toestand a.h.v. *feitelijke gegevens*. De kwalificatie die partijen aan de overeenkomst geven, bindt de rechter niet. In de rechtspraak wordt aangenomen dat wanneer de huisarbeider in geval van ziekte, onderworpen is aan een controle van de geneesheer van de opdrachtgever, er een gezagsrelatie bestaat. De aansluiting bij een sociaal fonds voor zelfstandigen is niet doorslaggevend voor de kwalificatie als zelfstandige, evenmin als de inschrijving in handelsregister en bij de BTW.²

¹ BUNDERVOET, Jan, HENDRICKX, Eric, e.a., *Eindrapport Medialab/960068/KUL-RUCA-UIA (bijlage 2: Rapport onderzoek juridisch luik* door JANVIER, Prof. Ria en VERLINDEN, Aaike), januari 2000, p.11 e.v.; MAERTEN, Patrick, Advocaat Loeff Claey's Verbeke, *Telewerken* in: *Actuele Voorinformatie Aanwerven. Tewerkstellen. Ontslaan*, dossier nr. 2000-02, 2 november 2000, Diegem: Ced.samsom, p.32; <http://www.net.info.nl/ni/509/telewerk.html>; KUITERT, Kyra, *De voor- en nadelen van telewerken: Juridische aspecten*; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.176.

² Arbh. Gent 15 november 1996, *T.G.R.* 1997, 94; Arbh. Gent (afd. Brugge) 18 oktober 1995, *Soc. Kron.* 1996, 456; Arbh. Brussel 26 oktober 1990, *R.S.R.* 1991, 33; BUNDERVOET, Jan, HENDRICKX, Eric, e.a., o.c., p.13-15; MAERTEN, Patrick, o.c., p.32.

Art.5 bis van de Arbeidsovereenkomstenwet (afgekort AOW) bepaalt dat bijkomende dienstprestaties in uitvoering van een aannemingsovereenkomst, worden geacht te zijn uitgevoerd op basis van een arbeidsovereenkomst zonder dat bewijs van tegendeel kan worden geleverd, wanneer diegene die diensten uitvoert, verbonden is door arbeidsovereenkomst voor uitvoering van gelijkaardige prestaties.³ Concreet betekent dit dat de e-werker die deels thuis en deels op kantoor werkt en gelijkaardige prestaties verricht, niet het statuut van zelfstandige zal kunnen aannemen voor de prestaties die hij thuis verricht en het statuut van werknemer voor de prestaties die hij op kantoor verricht.⁴

Hierna worden specifiek e-werkers in dienstverband behandeld.

II. Europa

§ 1. Europese Arbeidstijdsrichtlijn 93/104/EG van 23 november 1993⁵

Zoals verder in deze nota zal toegelicht worden, worden de huisarbeiders uitgesloten uit het toepassingsgebied van de Arbeidswet van 16 maart 1971. De vraag stelt zich echter of dit niet strijdig is met de Europese arbeidsrichtlijn 93/104/EG. Volgens de Europese Commissie kan men categorieën van werknemers niet helemaal uitsluiten van de bescherming inzake arbeidsduur.⁶ Wat de impact van deze Europese arbeidsrichtlijn kan zijn, blijkt uit het arrest van het Europees Hof van Justitie van 9 september 2003.⁷ Uit dat arrest blijkt dat "de beschikbaarheidsdienst waarbij een arts fysiek in het ziekenhuis moet aanwezig zijn, volledig als arbeidstijd in de zin van deze richtlijn moet worden

³ VANTHOURNOUT, Jan, Adviseur Juridisch Studiecentrum SD Worx, *Internet@work. Sociaal-juridische aspecten*, Antwerpen: SD Uitgeverij, 2001, p.100: Wettelijk onweerlegbaar vermoeden (Art. 5bis AOW).

⁴ MAERTEN, Patrick, o.c., p.32-33; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.100: Het is dus niet mogelijk om met een halftijdse werknemer, af te spreken dat hij bijkomende prestaties thuis levert als zelfstandige; MEULEMANS, Bart, *De huisarbeider en het sociaal statuut zelfstandigen* in *Kijk Uit*, jaargang 6, januari 2000, Leuven: SBB, p.31: Stel dat een werkgever aan een werknemer voorstelt om thuis nog wat activiteiten te verrichten, na de uren. Hij wil dat dit op zelfstandige basis gebeurt, om daardoor minder RSZ-bijdragen te moeten betalen. Mooi gevonden maar juridisch stelt er zich een probleem indien het gaat om gelijksoortige activiteiten als deze die in het kader van de arbeidsovereenkomst worden verricht. In dat geval is, volgens de wet op de arbeidsovereenkomsten, het geheel van activiteiten te beschouwen als een arbeidsovereenkomst. Waardoor de aansluiting als zelfstandige dient vernietigd te worden, en de RSZ-bijdragen verschuldigd blijven. Opmerking: Wanneer een werknemer als zelfstandige gaat werken voor zijn vroegere werkgever, kan de aansluiting als zelfstandige vernietigd worden wegens 'schijnzelfstandigheid'.

⁵ Europese Arbeidsrichtlijn 93/104/EG van de Raad van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd

⁶ "Report from the Commission: State of Implementation of Council Directive 93/104/EC of 23 November 1993 Concerning certain aspects of the organisation of working time", p.26.

⁷ Arrest van het Europees Hof van Justitie van 9 september 2003, www.curia.eu.int

beschouwd, zelfs indien de belanghebbende op zijn werkplek mag rusten tijdens de perioden waarin van hem geen werkzaamheden worden verlangd, zodat deze richtlijn zich verzet tegen de nationale regeling van een lidstaat die de perioden tijdens de welke de werknemer gedurende een dergelijke beschikbaarheidsdienst geen werkzaamheden verricht, als rusttijd aanmerkt." Hieruit kan afgeleid worden dat zulke Europese Richtlijn zich kan verzetten tegen de nationale regelgeving van een lidstaat.

§ 2. "Framework agreement on telework" van 16 juli 2002⁸

Dit is een vrijwillig Europees kaderakkoord tussen werkgevers en werknemers in Europa.

Het heeft a.h.w. het karakter van een Europese C.A.O. De partijen engageerden zich om de bepalingen te implementeren binnen de 3 jaren.⁹

Wanneer de sociale partners zullen overgaan tot uitwerking van dit kaderakkoord, zullen zij rekening dienen te houden met de invloed die de Europese Arbeidstijdrichtlijn kan hebben op de nationale regelgeving zoals hierboven uitgelegd.

III. België

§ 1. Wettelijke bepalingen

A. Wet betreffende de huisarbeid van 6 december 1996¹⁰ die ingevoegd is in art. 119 van de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten (AOW)¹¹

Art.4 Wet op de huisarbeid:

In de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten wordt een nieuwe titel VI "*De overeenkomst van tewerkstelling van huisarbeiders*" opgenomen. In deze titel staan specifieke bepalingen die van toepassing

⁸ *Framework agreement on telework*, Brussels, 16 juli 2002, (www.ivc.ca); HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.14; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, *Tijd voor telewerk*, Mechelen: Kluwer uitgevers, 2003, p.105.

⁹ HUMBLET, Patrick, o.c., p.21.

¹⁰ Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid (B.S. 24 december 1996); De wet van 6 december 1996 werd uitgewerkt op basis van advies nr.1104 van de NAR, uitgebracht op 26 juli 1994. Het wetsvoorstel betreffende de huisarbeid werd neergelegd door senator Dighneef en consorten op 10 februari 1993 (zie LIDAS v.z.w., *Publicatie 99/4: Het juridisch kader van (tele)thuisarbeid*, Gent: LIDAS v.z.w., 1999, p.12 en BALLARIN, L., *Le travail à domicile* in: *Orientations: droit social et gestion du personnel*, n°12, december 1996, p.219).

¹¹ Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978 (B.S. 22 augustus 19, err., B.S. 30 augustus 1978): Titel VI: De overeenkomst voor tewerkstelling van huisarbeiders.

zijn op huisarbeiders, hetgeen een afwijking is van de algemene regels van toepassing op arbeidsovereenkomsten.¹²

Zoals in Italië het geval is, bestaat er in België echter geen aparte telewerkwet.¹³

Er is een belangrijke rol aan de paritaire organen gelaten voor het uitwerken van specifieke maatregelen in de verschillende sectoren.¹⁴

- Art.119 AOW:

- Dit artikel geldt voor arbeiders en bedienden. In casu wordt steeds de situatie voor *bedienden* besproken.¹⁵

- *Principe*: wanneer er geen specifieke regels van toepassing zijn op huisarbeiders, dan gelden algemene bepalingen van AOW, m.a.w. AOW als residuaire wetgeving.¹⁶

- Art.119.1 AOW: *Definitie*

Twee belangrijke elementen: de arbeidsplaats bevindt zich niet in de onderneming maar wordt vrij gekozen én de werkgever/vertegenwoordiger is

¹² MAERTEN, Patrick, o.c., p.11; BRION, Guido, *Tele-thuiswerk. Een nieuwe uitdaging voor de Preventieadviseur*, Universiteit Antwerpen, juli 1998: 1.2 De wijzigingen van de Wet van 3 juli 1987 betreffende de arbeidsovereenkomsten; VAN DEN AVYLE, Gaston, *Guide social permanent. 5: Droit du travail: commentaires*, Diegem: Ced.samsom, 1996-...-2 v. à feuillets mobiles, p.153.

¹³ HUMBLET, Patrick, o.c., p.14; Italiaanse wetgeving i.v.m. telewerk (http://www.societaitalianatelavoro.it/telelavoro_doc/leggi.php): Legge Bassanini (Wet Bassanini- ter van 16 juni 1998, n. 191); Regolamento sul telelavoro nelle pubbliche amministrazioni (Reglement inzake telewerk in de overheidsdiensten); Telelavoro e donne (Telewerk en vrouwen: wet van 8 maart 2000, nr.53: vanaf het jaar 2000 wordt jaarlijks een som van 40 miljard lire van het Fonds voor Tewerkstelling en tenminste 50% van die som, bestemd voor steun aan bedrijven met een maximum van 50 werknemers, die contractuele akkoorden met positieve acties voor de flexibiliteit, waaronder telewerk, toepassen).

¹⁴ LIDAS v.z.w., *Publicatie 99/4: Het juridisch kader van (tele)thuisarbeid*, Gent: LIDAS v.z.w., 1999, p.12; BALLARIN, L., *Le travail à domicile in: Orientations: droit social et gestion du personnel, n°12*, december 1996, p.219.

¹⁵ HUMBLET, Patrick, o.c., p.14; BALLARIN, L., o.c., p.220; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.92.

¹⁶ HUMBLET, Patrick, o.c., p.15; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.6; MAERTEN, Patrick, o.c., p.11; LIDAS v.z.w., o.c., p.7, 13; BALLARIN, L., o.c., p.219-220; BRION, Guido, o.c.: 1.2 De wijzigingen van de Wet van 3 juli 1987 betreffende de arbeidsovereenkomsten; DESWERT, Ingo, Advocaat bij DLA-Caestecker, *Juridische Implicaties bij Telewerken*, IIR- Conferentie, 11 december 2002, p.6.

niet aanwezig op de arbeidsplaats en heeft er geen vrije toegang toe waardoor rechtstreeks toezicht onmogelijk wordt.¹⁷

- Art.119.2 §2 AOW: *Gemengde situaties*

Wanneer een werknemer *deels thuis werkt en deels in de onderneming* van zijn werkgever, dan is hij onderworpen aan deze Titel VI (huisarbeid) voor de prestaties die hij in zijn woonplaats verricht. Voor de prestaties die hij in de onderneming verricht, is hij onderworpen aan de algemene regels betreffende de arbeidsovereenkomsten voor bedienden of werklieden.¹⁸

- Art.119.3 AOW: *Verplichtingen van werkgever*

De bepalingen van art.20 AOW vervallen op 2 uitzonderingen na: de werkgever moet hulpmiddelen en materiaal ter beschikking stellen én het loon betalen.

Art.17 AOW e.v.(verplichtingen van werknemer) blijven echter integraal van kracht.¹⁹ Zo vermeldt art. 18 AOW bijvoorbeeld dat de huisarbeiders net zoals andere werknemers aansprakelijk zijn voor bedrog, zware fout en gewoonlijk voorkomende lichte fout.

-
- ¹⁷ MAERTEN, Patrick, o.c., p.11; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.16-17; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.7; BALLARIN, L., o.c., p.220; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.92; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, Innotek, *Meer concurrentieel door TELEwerken*, Stichting Technologie Vlaanderen, 2001, p.81; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.89.
- ¹⁸ MAERTEN, Patrick, o.c., p.12; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.92; HUMBLET, Patrick, o.c., p.6; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.153; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.8; SMITZ, Laurent, *Telewerk: zoeken naar evenwicht* in: *Personeel en organisatie, (10)*, 2001, Diegem: Ced.samsom, 2001, p.12; BALLARIN, L., o.c., p.220; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.81; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.17.
- ¹⁹ MAERTEN, Patrick, o.c., p.14-15; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.18-19, 46; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.7-8; GOFFIN, J., *IBM. Shared offices. Implementation of the teleworking Concept. Telecommuting: the Work-Model for the 21st Century?*, VKW, 29.4.97, p.2; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.8; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.16; BALLARIN, L., o.c., p.220; SMITS, Laurent, o.c., p.12; LIDAS v.z.w., o.c., p.14; BRION, Guido, o.c.: 2.1.1 De werkgever; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.153; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.86.

Men kan best afspraken maken in de arbeidsovereenkomst over privé-gebruik van zulke hulpmiddelen en materiaal (bv. telefoonlijn).²⁰

- Art.119.4 AOW:

Voor iedere werknemer moet er afzonderlijk een schriftelijke overeenkomst opgesteld. Dit kan eventueel als bijlage aan de reeds bestaande arbeidsovereenkomst.

Het geschrift moet acht *verplichte bepalingen* vermelden zoals naam, voornamen en hoofdverblijfplaats van werkgever; naam, voornamen en hoofdverblijfplaats werknemer; overeengekomen loon; vergoeding van de kosten verbonden aan huisarbeid; plaats of plaatsen die huisarbeider gekozen heeft om zijn werk te verrichten; beknopte beschrijving van het overeengekomen werk;...²¹

- Art.119.5 AOW: *Indien er geen geschrift opgesteld werd of het geschrift niet de verplichte bepalingen heeft*, met uitzondering van 'de vergoeding van de kosten die verbonden zijn aan de huisarbeid' (want bijzonder stelsel hiervoor voorzien, zie art.119.6 AOW) kan de huisarbeider op elk ogenblik een einde maken aan overeenkomst zonder opzegtermijn of –vergoeding.²² Dit zou, volgens de schaarse rechtsleer die hierover terug te vinden is, enkel gelden voor de overeenkomst inzake thuisarbeid waarbij de werknemer 'volledig' thuiswerkt en zich niet in een gemengde situatie bevindt waarbij hij gedeeltelijk thuis en gedeeltelijk op de werkplaats actief is. Immers, de overeenkomst voor de gedeeltelijke thuiswerker heeft enkel betrekking op de huisarbeid en zou dus geldig blijven voor wat betreft de gewone arbeid op de werkplaats.²³

²⁰ MAERTEN, Patrick, o.c., p.15.

²¹ BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.17-18; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.6-7; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.15; MAERTEN, Patrick, o.c., p.12-13; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.8; GOFFIN, J., p.1-2; LIDAS v.z.w., o.c., p.15; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.93; SMITS, Laurent, o.c., p.12; BALLARIN, L., o.c., p.220; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.83; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.154, DESWERT, Ingo, o.c., p.6-7.

²² WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.93; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.82; Arbrb. Oudenaarde, 12 november 1998, T.G.R. 2000, 93; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.17-18; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.111: Deze sanctie geldt niet indien de forfaitaire onkostenvergoeding voor huisarbeid niet in de overeenkomst is opgenomen want wettelijk forfait van 10% op het loon is van toepassing; DESWERT, Ingo, o.c., p.8.

²³ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.93; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.82; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.17.

In tegenstelling tot de werknemer, moet de werkgever wél een normale opzegtermijn of –vergoeding naleven!

Bij ontstentenis van een geschrift wordt de arbeidsovereenkomst voor huisarbeid beschouwd als zijnde een voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde duur.²⁴

- Art.119.6 AOW: Indien 'geen arbeidsovereenkomst' of indien 'de vergoeding van de kosten die verbonden zijn aan de huisarbeid (zie verplichte bepalingen van art.119.4 AOW) niet in de arbeidsovereenkomst van de huisarbeider is opgenomen' of indien 'ontstentenis van een C.A.O.' (op sectoraal- of op ondernemingsniveau)²⁵, dan is er een *forfaitair bedrag van 10%* van het brutoloon verschuldigd, tenzij de werknemer aantoont dat met verantwoordingsstukken dat de werkelijke kosten hoger zijn dan het forfait. Dit zijn kosten van *verwarming, huisvesting, telefoonlijnen, elektriciteit,...* Machines vallen hierbuiten want op grond van art. 119.3 AOW moeten zij ter beschikking worden gesteld. De vergoeding voor deze laatste wordt bij het loon gevoegd.²⁶

Er mag een lager percentage dan 10% worden afgesproken in een individuele arbeidsovereenkomst.²⁷ Opmerking: deze 10%-bepaling is van toepas-

-
- ²⁴ MAERTEN, Patrick, o.c., p.13-14; BALLARIN, L., o.c., p.221: immers, indien de overeenkomst voor bepaalde tijd of voor deeltijdse prestaties was aangegaan, had dit op grond van de Artikelen 10 en 11 bis van de AOW schriftelijk vastgelegd moeten zijn; HUMBLET, Patrick, o.c., p.16; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.7; LIDAS v.z.w., o.c., p.16; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.8; VREYSEN, Brigitte, *Telethuiswerk; juridisch maatwerk nodig* in: *Nieuwsbrief van het Steunpunt werkgelegenheid, arbeid, vorming, nr.4*, december 1999, p.133; SMITS, Laurent, o.c., p.12; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.154.
- ²⁵ VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.104: deze kostenvergoeding moet niet noodzakelijk in een individuele arbeidsovereenkomst worden opgenomen, mag ook in een CAO.
- ²⁶ *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.8; GOFFIN, J., o.c., p.3; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.155; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.8; SMITS, Laurent, o.c., p.12; LIDAS v.z.w., o.c., p.16; BALLARIN, L., o.c., p.221; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.103; DESWERT, Ingo, o.c., p.9.
- ²⁷ HUMBLET, Patrick, o.c., p.8; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.17: Men kan zich de vraag stellen of een lager percentage dan 10% kan worden afgesproken bv. in een individuele arbeidsovereenkomst. Het lijkt alsof de 10% een minimumnorm is. In de Senaatscommissie (*Parl. St.*, Senaat, 1996-1997, nr. 356/3, 7.) heeft de Minister echter gesteld dat "men de partijen de grootst mogelijke vrijheid heeft willen laten met betrekking tot de vergoeding van kosten"; BELGISCHE KA-

sing op voltijdse thuisarbeid en de steeds meer voorkomende flexibele vormen (deeltijds thuis, deeltijds op kantoor) vragen dan ook een flexibele overeenkomst omtrent deze kostenvergoeding.²⁸

In principe dient er geen rekening te worden gehouden met de berekening van *bedrijfsvoorheffing of sociale bijdragen*. De RSZ heeft dit bevestigd, maar dat is slechts een relatieve geruststelling, aangezien zolang de wetgeving niet wordt aangepast kan dergelijke stellingname gemakkelijk worden ingetrokken. Dit is dus niet bindend voor de rechtbanken. De fiscus beschouwt in praktijk deze forfaitaire vergoedingen als gedane kosten eigen aan de werkgever (niet als belastbare inkomsten).²⁹ Het valt af te wachten of de fiscus de kosten boven de 10% zal aanvaarden.³⁰

- Art.119.7 AOW: *Schorsing wegens technische stoornis of slecht weer*³¹

Art.49 en 50 AOW zijn *niet* van toepassing op huisarbeiders.³²

- Art.119.8 AOW: *Schorsing wegens overmacht*

MER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS, *Wetsvoorstel betreffende de huisarbeid*, 95/96, n° 232/6, p.27-28: de 10% is gebaseerd op het bedrag waarin de CAO's momenteel voorzien voor de vergoeding van de kosten die inherent zijn aan huisarbeid. Naarmate zich nieuwe vormen van huisarbeid ontwikkelen, zoals telewerk, zal de omvang van voornoemde kosten ongetwijfeld nauwkeuriger kunnen worden berekend.

28 WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.94.

29 VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.103-104: Forfait komt bovenop het overeengekomen loon en maakt er derhalve geen deel van uit.

30 Comm.IB92 nr31/79; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p. 104; HUMBLET, Patrick, o.c., p.17; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.8; BALLARIN, L., o.c., p.221; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.85; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.95: Stel dat een hoger bedrag dan 10% is afgesproken, dan kunnen er betwistingen met de RSZ voorkomen. Daarom moet de e-werker bewijsstukken van deze kosten bewaren; DESWERT, Ingo, o.c., p.7, 9.

31 HUMBLET, Patrick, o.c., p.10-11; BALLARIN, L., o.c., p.223: De huisarbeider komt onmiddellijk ten laste van de gemeenschap op moment van de onmogelijkheid om te werken zich voordoet, daar waar in geval van toepassing van Art.49 en 50 AOW de werkgever eerst nog een week loon moet betalen, alvorens beroep kan worden gedaan op werkloosheidsvergoedingen.

32 *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging*, volume 478, 10 september 1997, Brussel, p.8; GOFFIN, J., o.c., p.3; LIDAS v.z.w., o.c., p.20; MAERTEN, Patrick, o.c., p.15; BALLARIN, L., o.c., p.223; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.156; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.95- 96: Schorsing ten gevolge van een technische storing (vb. centrale computer waarmee huisarbeider verbonden is dmv een modem, kan niet gebruikt worden) of slecht weer kan soms vanuit de positie van de huisarbeider als 'overmacht' beschouwd worden; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.112-113; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.20.

Er dient hiervoor een onderscheid te worden gemaakt tussen werknemers die *forfaitair* worden betaald en die *niet forfaitair* worden betaald. Wat betekent 'forfaitair betaald'? De werkgever betaalt een overeengekomen, vast loon op een gewone betaaldag. Het forfaitair loon is gekend en in beginsel elke maand gelijk.³³

-> Werknemers die niet forfaitair betaald worden (dit is per stuk, per opdracht, met commissieloon): art.27 AOW van toepassing

-> Werknemers die forfaitair betaald worden: art.119.8 AOW: *Recht op loon (gewaarbord dagloon)* indien de dagtaak niet kan beginnen of voortzetten ervan om reden die onafhankelijk is van zijn wil (overmacht zoals brand, telefoonpanne, technisch defect stroomonderbreking,...).³⁴

Opmerking: Als de onmogelijkheid om te werken gevolg is van een *staking*, dan hebben de forfaitair betaalden recht op gewaarborgd dagloon (want niet is niet expliciet uitgesloten). De niet-forfaitair betaalden hebben dit recht niet want staking is expliciet uitgesloten in art.27 AOW.³⁵

Opmerking: wanneer de centrale computer waarmee de huisarbeider via een modem verbonden is, niet kan worden gebruikt wegens bv. serverproblemen (een 'technische storing binnen bedrijf zelf') dan wordt de e-werker geacht het slachtoffer te zijn van *overmacht*, aangezien dit een niet te voorzien of te voorkomen gebeurtenis is die de uitvoering van de arbeidsovereenkomst verhindert. Aldus heeft de e-werker die forfaitair wordt betaald, recht op het loon voor die dag. Een e-werker die niet forfaitair wordt betaald, heeft dit niet.³⁶

- Art.119.9 AOW: *Schorsing wegens ziekte en ongeval*

De huisarbeider moet de werkgever onmiddellijk op de hoogte brengen (verwittigingsplicht) en moet binnen de 2 werkdagen een geneeskundig getuigschrift bezorgen aan de werkgever. Voor huisarbeiders is een geneeskundig getuigschrift altijd verplicht (bewijsplicht). Voor andere werkne-

³³ Zie art. 7 van KB van 18 april 1974 tot bepaling van algemene wijze van uitvoering van wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen.

³⁴ GOFFIN, J., o.c., p.3; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: ACV-vakbeweging, volume 478, 10 september 1997, Brussel, p.8; HUMBLET, Patrick, o.c., p.9; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.15; LIDAS v.z.w., o.c., p.17, 19; BAL-LARIN, L., o.c., p.222-223; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.156; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.19.

³⁵ HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.9; DESWERT, Ingo, o.c., p.10.

³⁶ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.96; HUMBLET, Patrick, o.c., p.17; MAERTEN, Patrick, o.c., p.16; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.95; DESWERT, Ingo, o.c., p.12.

mers (art.31, §2, eerste en tweede lid AOW) moet dit expliciet worden gevraagd door werkgever of moeten de modaliteiten ingeschreven zijn in arbeidsreglement of in een C.A.O. Art.119.9 AOW is dus strenger dan art.31 AOW. Dit is gedaan omwille van het feit dat de huisarbeider niet in de onderneming werkt en niet onder rechtstreekse controle van de werkgever staat. Er bestaat voor de huisarbeiders wel de mogelijkheid om van de termijn van 2 dagen af te wijken door een CAO of door het arbeidsreglement.

Berekening van gewaarborgd loon:

Forfaitair betaalde huisarbeiders krijgen hun forfaitaire loon dat op voorhand is vastgesteld. Voor niet-forfaitair betaalde huisarbeiders is het gewaarborgd dagloon gelijk aan 1/7 van het gemiddeld wekelijks loon, berekend overeenkomstig de wetgeving inzake feestdagenloon (art.119.10 §2 en art.119.12 §2 AOW).³⁷

- Art.119.11 AOW: *Sollicitatieverlof*

Art.41 AOW is enkel van toepassing op huisarbeiders die forfaitair betaald worden. Dus tijdens de opzegging hebben forfaitair betaalde werknemers recht om van het werk weg te blijven om een nieuwe job te vinden, met behoud van loon. De niet-forfaitair betaalde huisarbeiders hebben dit niet!³⁸ Men gaat er waarschijnlijk van uit dat een niet-forfaitair betaalde de mogelijkheid heeft om zijn werk zo te schikken dat hij kan deelnemen aan selecties.³⁹

Art.9 Wet op de huisarbeid:

-
- 37 MAERTEN, Patrick, o.c., p.16-17; LIDAS v.z.w., o.c., p.20-22; HUMBLET, Patrick, o.c., p.9-10; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.18; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.8; GOFFIN, J., o.c., p.3; BALLARIN, L., o.c., p.223-224.; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.157- 158; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.91; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.20.
- 38 *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.9; GOFFIN, J., o.c., p.4; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.100; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.10; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.18; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.158; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.21.
- 39 HUMBLET, Patrick, o.c., p.18; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.10; LIDAS v.z.w., o.c., p.22; BALLARIN, L., o.c., p.224; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.21.

Voorrang voor huisarbeiders om een vacante dienstbetrekking bij hun werkgever te verkrijgen (schriftelijke aanvraag, regeling idem deeltijdse werknemers). De werkgever mag een job aan een huisarbeider weigeren als hij ze kan motiveren, bv. niet behoorlijk functioneren.⁴⁰

B. Wet van 4 augustus 1996 betreffende het Welzijn op het werk, Codex over Welzijn op het werk en Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB) van 11 februari 1946 ⁴¹:

De Wet Welzijn op het Werk en het ARAB (geleidelijk aan vervangen door de Codex over het welzijn op het werk) zijn van toepassing op huisarbeiders (zowel e-werkers thuis, in satellietkantoor als in telecenter).⁴²

Deze bepalingen omvatten voorschriften i.v.m. veiligheidssignalering, sanitaire voorzieningen, ventilatie, medisch toezicht, werkkledij, ergonomie, ruimte, veiligheid van installaties,...⁴³

Gevolg zijn koldereske situaties: de werkgever moet de elektrische installatie van de werknemer keuren, attesten vragen betreffende de controle van de verwarmingsinstallatie en het reinigen van schoorstenen,... In *art. 4 van Wet op het welzijn* wordt echter de mogelijkheid geboden dat de Koning bijzondere maatregelen kan nemen om rekening te houden met de specifieke toestand van thuiswerkers. Een dergelijk KB is er nog niet gekomen. Bijgevolg is de werkgever - strikt juridisch - verantwoordelijk voor naleving van de welzijnswetge-

⁴⁰ HUMBLET, Patrick, o.c., p.11; BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS, *Wetsvoorstel betreffende de huisarbeid*, 95/96, n° 232/6, p.35; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.18; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.100; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.9; MAERTEN, Patrick, o.c., p.25; LIDAS v.z.w., o.c., p.23; BALLARIN, L., o.c., p.225; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.21.

⁴¹ Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming (ARAB) van 11 februari 1946, geleidelijk aan vervangen door de Codex over Welzijn op het werk; Wet van 4 augustus 1996 betreffende het Welzijn op het werk.

⁴² WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.97: ARAB werd herhaaldelijk ingrijpend gewijzigd waardoor momenteel een onoverzichtelijke structuur ontstaan is die dringend aan herziening toe is. <http://meta.fgov.be>: In de Metagids van de federale overheid staat dat het ARAB geleidelijk vervangen wordt door de Codex over het welzijn op het werk; MAERTEN, Patrick, o.c., p.21; HUMBLET, Patrick, o.c., p.20; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.9; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.13; OVERSTEYNS, B., *Arbeidsrechtelijke aspecten van telewerk* in: *Innotek vzw, Telewerken. Proceedings van het gelijknamige congres van 15 september 1993 te Antwerpen*, Antwerpen: Campina Media vzw, 1993, p.67; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.120; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm: art.5 van wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.32-33.

⁴³ MAERTEN, Patrick, o.c., p.21.

ving (met strafrechtelijke sancties bij niet-naleving).⁴⁴ Toch, niemand is gehouden tot het onmogelijke. M.a.w. er is sprake van gedeelde verantwoordelijkheid tussen werknemer en werkgever. De werknemer moet naar best vermogen zorg dragen voor de eigen veiligheid en gezondheid.⁴⁵ Zo zal bijvoorbeeld de werkgever die machines ter beschikking stelt van zijn werknemer ervoor moeten zorgen dat deze veilig zijn maar hij moet geen evacuatieplan uitwerken bij brand in de privé-woning van de werknemer. Deze verplichting geldt enkel voor werknemers in het bedrijf.⁴⁶

Afhankelijk van de plaatselijke toestand, van de aard van het gebouw, van het aantal personen in dat gebouw (bv. appartementsblok), zullen meerdere veiligheidsvoorschriften moeten worden in acht genomen zoals brandbeveiliging- en bestrijding (Is de lift reglementair? Zijn er voldoende uitgangen?), reglementering van stedenbouw, gemeenschappelijk eigendom (Heeft de e-werker het recht om zijn appartement als kantoor te gebruiken?), verzekeringen (Wat als er brand uitbreekt als gevolg van een incident met een PC?), ventilatie, luchtverversing....⁴⁷

Probleem 1: *controle door de preventieadviseur*. In principe moet de preventieadviseur van het bedrijf zelf, de werkplek van de huisarbeider kunnen controleren. Dit kan schending van privacy zijn wanneer bv. werknemer in de huiskamer werkt. Schending van privacy is geen absoluut recht. De werknemer kan hiervan afstand doen. Daarom kan best individueel over afstand van privacy (bv. het moment van controle, de verplichting de controle aan te kondigen,...) een afspraak gemaakt worden tussen de werkgever en de huisarbeider in de arbeidsovereenkomst.⁴⁸

Probleem 2: *controle door arbeidsinspectie*. Op grond van de Wet van 16 november 1972 ⁴⁹ is de arbeidsinspectie bevoegd om de naleving van de Arbeidswetgeving na te gaan op alle plaatsen waar gewerkt wordt. Indien de

⁴⁴ DESWERT, Ingo, o.c., p.18; MAERTEN, Patrick, o.c., p.21; *Telethuiswerk* in: *Preventie en bescherming*, nr.6, november-december 1998, p.32; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging*, volume 478, 10 september 1997, Brussel, p.9; BRION, Guido, o.c.: 3.1.1. Inleiding; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.120-121.

⁴⁵ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.96-97; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.165-166.

⁴⁶ HUMBLET, Patrick, o.c., p.13; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.20.

⁴⁷ *Telethuiswerk* in: *Preventie en bescherming*, nr.6, november-december 1998, p.32; BRION, Guido, o.c.: 2.1.5 Moet de werkplaats thuis voldoen aan bepaalde voorschriften?

⁴⁸ OVERSTEYNS, B., o.c., p.67; HUMBLET, Patrick, o.c., p.20; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.15; *Preventieadviseur en telethuiswerk* in: *Prevent Actua*, jaargang 5, nr.13, 1 juli 1999, Brussel, p.2; *Telethuiswerk* in: *Preventie en bescherming*, nr.6, november-december 1998, p.32; BRION, Guido, o.c.: 2.1.2 De rol van het Comité; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.174-175; DESWERT, Ingo, o.c., p.18; BUNDERVOET, Jan, HENDRICKX, Eric, e.a., o.c., p.34.

⁴⁹ Wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie.

plaats waar de huisarbeider zijn activiteiten uitoefent een aparte ingang heeft, stelt er zich hier geen probleem. Wanneer dit niet het geval is, heeft de arbeidsinspectie echter enkel toegang tot de bewoonde lokalen wanneer een rechter in de politierechtbank hiertoe vooraf toestemming geeft. Een controle ligt dan ook weinig voor de hand of wordt zelfs onmogelijk.⁵⁰

Richtlijn 90/270/EEG legt de lidstaten een aantal minimumverplichtingen op m.b.t. het werken met beeldschermapparatuur. Deze werden omgezet in nationaal recht d.m.v. het KB van 27 augustus 1993 (vormende afdeling I van titel VI, hoofdstuk II van de codex over het welzijn op het werk) dat ook van toepassing is op huisarbeiders.⁵¹ Er zijn een aantal lacunes. Het KB is niet van toepassing op draagbare systemen die niet aanhoudend worden gebruikt op een werkpost (art.2 § 2, 4° KB van 27 augustus 1993). Art.4 §2 van het KB bepaalt dat de arbeidsgeneesheer de nodige maatregelen vaststelt die nodig zijn om de activiteiten van de werknemer zo te organiseren dat de werktijd met beeldscherm ten gezette tijden wordt onderbroken door rustpauzen of andere activiteiten. Het probleem hier is door gebrek aan controle kan de huisarbeider zich er niet aan houden met alle schadelijke gevolgen voor gezondheid vanden.⁵²

C. Arbeidsongevallenwet 10 april 1971⁵³:

Is van toepassing op huisarbeiders.

Art.7: Wanneer spreekt men van een arbeidsongeval? Indien een ongeval dat een werknemer tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst overkomt en dat een letsel veroorzaakt. Het is dus niet vereist dat het ongeval zich binnen een onderneming voordoet.

Probleem van bewijslast: heeft de werknemer het letsel opgelopen 'tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst' of niet? Meestal zullen er geen getuigen zijn en aangezien het om intellectuele arbeid gaat, zal uit de aard van het ongeval niet vaak kunnen worden afgeleid worden dat het ongeval verband houdt met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst. Daarom kan men best een afspraak met de arbeidsongevallenverzekeraar maken. Zo kan bijvoorbeeld een 24uren-dekking worden overeengekomen of dat alle ongevallen binnen

⁵⁰ MAERTEN, Patrick, o.c., p.22; HUMBLET, Patrick, o.c., p.15; *Preventieadviseur en telethuiswerk* in: *Prevent Actua*, jaargang 5, nr.13, 1 juli 1999, Brussel, p.2; DESWERT, Ingo, o.c., p.18: gerechtelijke toelating vereist of het akkoord van de betrokken persoon; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.97; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm en PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.121: de onschendbaarheid van de woning is echter niet absoluut. Er wordt geen inbreuk gepleegd indien de betrokkene instemt met de huiszoeking.

⁵¹ KB van 27 augustus 1993 betreffende het werken met beeldschermapparatuur, vormende afdeling I van titel VI, hoofdstuk II van de codex over het welzijn op het werk.

⁵² HUMBLET, Patrick, o.c., p.13; *Telethuiswerk* in: *Preventie en bescherming*, nr.6, november-december 1998, p.32; BUNDERVOET, Jan, HENDRICKX, Eric, e.a., o.c., p.34.

⁵³ Arbeidsongevallenwet 10 april 1971.

een bepaalde tijdspanne als arbeidsongeval te beschouwen zijn tenzij de verzekeraar tegenbewijs kan leveren.⁵⁴

D. Arbeidswet van 16 maart 1971⁵⁵

Art.3 bis: bepalingen van zondagsrust, arbeidsduur, nachtarbeid en het naleven van uurroosters, rusttijden en pauzes zijn *niet* van toepassing op huisarbeiders. De koning kan de in lid 1 bedoelde bepalingen geheel of gedeeltelijk van toepassing verklaren op huisarbeiders. M.a.w., e-werkers zijn niet onderworpen aan de dagelijkse en wekelijkse arbeidsduurgrenzen, zij vallen niet onder de regeling inzake overuren en overloon. Zij mogen op zondag werken en ze mogen nachtarbeid verrichten. Ze mogen tewerkgesteld worden buiten de uurroosters vermeld in het arbeidsreglement. Ze zijn niet gebonden inzake de wettelijke rusttijden en pauzes. Zo lijkt het mogelijk om een arbeidsovereenkomst te sluiten voor 36 uur per week en daarnaast een arbeidsovereenkomst als huisarbeider. Deze constructie heeft als gevolg dat de totale toegestane arbeidsduur op sectoraal niveau de facto wordt overschreden.⁵⁶

Moederschapsbescherming: Hoofdstuk IV 'Moederschapsbescherming' van de arbeidswet van 16 maart 1971 is van toepassing op huisarbeidsters. Toch kunnen zij onbeperkt overwerk verrichten. Art.44 van de Arbeidswet verwijst immers naar art.29 §2 dat niet van toepassing is op hen.⁵⁷

⁵⁴ MAERTEN, Patrick, o.c., p.23-24; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.20; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.9; SMITS, Laurent, o.c., p.12; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.183-184; DESWERT, Ingo, o.c., p.19; NACKAERTS, Nancy, *Reportage: Telewerken doet zijn intrede in Belgische bedrijven, niet meer in de file* in: *De Standaard*, donderdag 20 maart 2003, p.22; WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.98-99; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm.

⁵⁵ Arbeidswet van 16 maart 1971.

⁵⁶ BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.21; HUMBLET, Patrick, o.c., p.19; MAERTEN, Patrick, o.c., p.18; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.11; *Van thuiswerk...naar telethuiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.9; LIDAS v.z.w., o.c., p.24; GOFFIN, J., o.c., p.4; OVERSTEYNS, B., o.c., p.62; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.103; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.159; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.105; DESWERT, Ingo, o.c., p.14-15.

⁵⁷ HUMBLET, Patrick, o.c., p.12; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.19; OVERSTEYNS, B., o.c., p.62; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.159; zie art. 3bis van de Arbeidswet van 16 maart 1971.

E. Feestdagenwet van 4 januari 1974⁵⁸

Is van toepassing op huisarbeiders. Ze mogen werken op deze dagen maar moeten ze later recupereren.⁵⁹ Opmerking: controle hierop is weinig waarschijnlijk.⁶⁰

F. Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers⁶¹

Is van toepassing op huisarbeiders. (zie art.1)⁶²

G. Arbeidsreglementenwet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen⁶³

Is van toepassing op huisarbeiders (zie art.1). Huisarbeiders moeten het arbeidsreglement naleven en een exemplaar ontvangen. Arbeidsreglement moet een bijkomende bepaling bevatten wanneer de onderneming huisarbeiders tewerkstelt (art.6, 1°, lid 8 Arbeidsreglementenwet): bv. op welke dagen en uren

⁵⁸ Feestdagenwet van 4 januari 1974 en het KB van 18 april 1974 tot bepaling van de algemene wijze van uitvoering van de feestdagenwet van 4 januari 1974.

⁵⁹ BALLARIN, Laura, o.c., p.20; HUMBLET, Patrick, o.c., p.12; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.161; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.12; MAERTEN, Patrick, o.c., p.18 en PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.107 en LIDAS v.z.w., o.c., p.26: *In principe* mag de werknemer niet tewerkgesteld worden op de 10 feestdagen (Art. 4 van Feestdagenwet van 4 januari 1974) *Maar*, op grond van Art.10 van de Feestdagenwet, mag de werknemer wél op feestdagen worden tewerkgesteld 'in de gevallen waarin zondagarbeid door de Arbeidswet is toegestaan'. Vermits de bepalingen inzake verbod op zondagarbeid niet van toepassing zijn op huisarbeiders, mogen ze op zondag arbeiden, hetgeen tot gevolg heeft dat de huisarbeider ook op feestdagen mag werken, doch zullen dan gerechtigd zijn op inhaalrustdagen; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.105: Behalve het feit dat huisarbeiders op feestdagen mogen tewerkgesteld worden, zijn op hen de gewone bepalingen van de feestdagenreglementering van toepassing: ze hebben recht op inhaalrust voor prestaties op feestdag en recht op loon voor 10 feestdagen per jaar (Art.4 §1 en Art.5 KB van 18 april 1974).

⁶⁰ HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.12.

⁶¹ Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers.

⁶² BALLARIN, Laura, o.c., p.20; LIDAS v.z.w., o.c., p.27: reeds vóór de wet van 6 december 1996 konden thuisarbeiders beroep doen op de beschermende bepalingen van de loonbeschermingwet; OVERSTEYNS, B., o.c., p.65; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.106: bepalingen inzake inhoudingen op het loon, loonbeslag en loonoverdracht zijn eveneens van toepassing op de huisarbeiders.

⁶³ Arbeidsreglementenwet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen.

de huisarbeider toegang heeft tot de centrale computer en het netwerk van de werkgever.

Als er zich een wijziging van het arbeidsreglement voordoet, dan moet men dit per aanplakking bekend maken. Dus in principe voor elke individuele e-werker.⁶⁴

H. Vertegenwoordiging in overlegorganen⁶⁵

De Wet van 20 september 1948 houdende de organisatie van het bedrijfsleven en de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van het werk zijn van toepassing.

Er moet rekening worden gehouden met de huisarbeiders bij het berekenen van de kiesdrempels voor sociale verkiezingen. Ze kunnen ook kiezen en zich verkiesbaar stellen voor een mandaat in O.R. of in het C.P.B.W. (Commissie voor Preventie en bescherming op het werk). Ook kunnen huisarbeiders als vakbondsafgevaardigden worden aangeduid.⁶⁶

I. Controle op telecommunicatieprocessen van de werknemer

De werkgever die controles op de telecommunicatieprocessen van de werknemer wil kunnen doen, moet rekening houden met de privacywet⁶⁷ en de wet-

⁶⁴ PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.101; MAERTEN, Patrick, o.c., p.20; HUMBLET, Patrick, o.c., p.19; LIDAS v.z.w., o.c., p.28; BALLARIN, Laura, o.c., p.20; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.12; OVERSTEYNS, B., o.c., p.61.

⁶⁵ Wet van 20 september 1948 houdende de organisatie van het bedrijfsleven; Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van het werk.

⁶⁶ HUMBLET, Patrick, o.c., p.20; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm; MAERTEN, Patrick, o.c., p.24; HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, p.12-13; *Van thuiswerk...naar telet-huiswerk* in: *ACV-vakbeweging, volume 478*, 10 september 1997, Brussel, p.10; LIDAS v.z.w., o.c., p.31: Art.10 en 20 van de wet van 5 maart 1999 betreffende de sociale verkiezingen verleent nu aan thuisarbeiders het recht om kandidaat te zijn en artikel 13 van het KB van 25 mei 1999 betreffende de ondernemingsraden en de comités voor preventie kent aan de thuisarbeiders het kiesrecht toe. Het KB van 25 mei 1999 is inmiddels opgeheven en vervangen door het KB van 15 mei 2003; PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.133. BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.52.

⁶⁷ Wet tot omzetting van de Richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, 11 december 1998 (B.S. 3 februari 1999). Deze wet past de

geving van het communicatiegeheim⁶⁸. Ook C.A.O. nr. 81 ⁶⁹ bepaalt voorwaarden voor de controle op het elektronisch on-linecommunicatieverkeer (art.5).⁷⁰

§ 2. KB's

A. KB van 8 augustus 1980 betreffende het bijhouden van sociale documenten, tot uitvoering van KB nr.5 van 23 oktober 1978⁷¹:

Art.20: specifieke regeling aangaande het bijhouden door de werkgever van de 'individuele rekening' van de huisarbeiders. Die bepaling heeft ogenschijnlijk slechts betrekking op manuele handarbeiders.⁷²

B. KB nr.5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten⁷³

Art.6 bis: de 'overeenkomst voor tewerkstelling' van huisarbeiders is een 'sociaal document' dat moet worden bijgehouden. Huisarbeiders moeten worden ingeschreven in het 'personeelsregister'. Werkgever moet in principe een 'speciaal' personeelsregister ter beschikking houden op elke plaats waar de e-werker

oorspronkelijke wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens aan de Europese Dataprotectierichtlijn (95/46/EG) aan; Jan VANTHOURNOUT, Juridisch studiecencentrum SD WORX: indien men overgaat tot werkgeverscontrole, is er geen sprake meer van huisarbeid in de zin van de arbeidsovereenkomstenwet. Art. 119.1 stelt immers 'Deze titel regelt de tewerkstelling van huisarbeiders die tegen loon arbeid verrichten onder het gezag van een werkgever, in hun woonplaats of op elke andere door hen gekozen plaats, zonder dat zijn onder het toezicht of de rechtstreekse controle van deze werkgever staan. Naargelang gelang het geval betreft het een arbeidsovereenkomst voor werklieden of een arbeidsovereenkomst voor bedienden, zoals geregeld door deze wet.' Het toezicht op e-mail /internet /netwerkverrichtingen zal ofwel "toezicht" of wel "rechtstreekse controle" zijn.

68 Wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, B.S. 27 maart 1991 (de zgn. *Belgacomwet*) en de zgn.*Afluisterwet*, m.n. art. 314bis van Strafwetboek.

69 Collectieve Arbeidsovereenkomst nr. 81 van 26 april 2002 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de controle op de elektronische on-linecommunicatiegegevens. WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.101-102: CAO nr. 81 van 26 april 2002 werd algemeen bindend verklaard door het KB van 12 juni 2002.

70 WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.101-102.

71 KB van 8 augustus 1980 betreffende het bijhouden van sociale documenten, tot uitvoering van KB nr.5 van 23 oktober 1978.

72 BALLARIN, Laura, *Arbeidsrecht en Telethuisarbeid. De juridische toestand van de huisarbeider* in: *Arbeidsblad*, nr.20, oktober-november-december 1995, Brussel: Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, p.20; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm; OVERSTEYNS, B., o.c., p.66.

73 KB n°5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten.

aan huis arbeid verricht.⁷⁴ Gevangenisstraf en geldboete in geval van inbreuk zijn mogelijk (zie art.11 e.v. van KB nr.5 van 23 oktober 1978).

§ 3. CAO's

De huisarbeiders vallen onder de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités. De koning kan een apart paritair comité voor de huisarbeid oprichten maar momenteel bestaat er zulk specifiek paritair comité voor huisarbeiders-bedienden niet. Bijgevolg ressorteren de huisarbeiders onder hetzelfde paritair comité als de bedienden/arbeiders van een bepaalde bedrijfstak.⁷⁵

Informatie aan de overlegorganen:

C.A.O. nr.9 en C.A.O. nr.39⁷⁶: de O.R. moet worden ingelicht over de invoering van telewerk.⁷⁷

§ 4. Andere afspraken

Verzekeringen

Geen wet.

Bv. diefstal of brand van het door de werkgever ter beschikking gestelde materiaal: aanbeveling om een afspraak te maken met de verzekeraar en in de individuele arbeidsovereenkomst (welke risico's gedekt, wie draagt vrijstelling, wie betaalt kosten,...) over voldoende ruime dekking want de e-werker is enkel aansprakelijk voor bedrog, zware schuld of lichte schuld die eerder gel-

⁷⁴ PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.112; LIDAS v.z.w., o.c., p.24; MAERTEN, Patrick, o.c., p.19; INNOTEK v.z.w. en CAMPINIA MEDIA v.z.w., o.c., p.65-66; BALLARIN, L., o.c., p.225; VAN DEN AVYLE, Gaston, o.c., p.159; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm.

⁷⁵ Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités; http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm en PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, o.c., p.143; BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., o.c., p.22? (&.

⁷⁶ Collectieve arbeidsovereenkomst nr.9 van 9 maart 1972 houdende ordening van de in de Nationale Arbeidsraad gesloten Nationale akkoorden en collectieve arbeidsovereenkomsten betreffende de ondernemingsraden gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr.15 van 25 juli 1974, nr.34 van 27 februari 1981, nr.37 van 27 november 1981 en nr.9bis van 29 oktober 1991; Collectieve arbeidsovereenkomst nr.39 van 13 december 1983 gesloten in de Nationale Arbeidsraad betreffende de voorlichting en het overleg inzake sociale gevolgen van de invoering van nieuwe technologieën.

⁷⁷ MAERTEN, Patrick, o.c., p.24; HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.21.

woonlijk dan toevallig voorkomt voor schade toegebracht aan de werkgever of aan derden.⁷⁸

IV. Satellietkantoren en e-werkcentra

§ 1. Satellietkantoren

De wetgeving inzake huisarbeid is *niet* van toepassing op satellietkantoren want het satellietkantoor wordt immers gezien als een deel van de bedrijfsruimte. De normale regelingen van de Arbeidsovereenkomstenwet zijn van toepassing (inzake arbeidsovereenkomst, veiligheid, gezondheid, verzekeringen,...).⁷⁹

§ 2. E-werkkantoren of e-werkcentra

Het verrichten van arbeid in een e-werkcenter, valt niet onder de wet op de huisarbeid.

Hierna volgen enkele knelpunten⁸⁰:

A. AOW van 3 juli 1978

- Art.20 AOW: 'de werkgever moet ervoor zorgen dat de arbeid wordt verricht in behoorlijke omstandigheden m.b.t. de *veiligheid en gezondheid* van de werknemer ... er moet voortdurend een verbandkist ter beschikking zijn van het personeel.' Deze bepaling is niet van toepassing op e-werkers, maar wel op de e-werker in een e-werkkantoor. Als de uitbater van e-werkcentra aanwezig is, kan worden afgesproken dat deze uitbater de eerste zorgen zal verlenen. Indien er geen permanente aanwezigheid van de uitbater is, zal er een probleem zijn met de toepassing van dit artikel.
- De *loonregeling bij schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst* (art.27 AOW) is integraal van toepassing op werknemers in telewerkkantoren. Voor e-werkers geldt echter een afzonderlijke regeling (art.119.8 AOW).

De e-werker in een e-werkkantoor zal dus recht op loon hebben zelfs indien hij niet kan werken o.w.v. technische problemen aan de computerinstallatie in het e-werkkantoor. Het is mogelijk dat tussen de werkgever en de uitba-

⁷⁸ MAERTEN, Patrick, o.c., p.24-25; DESWERT, Ingo, o.c., p.19-20: De meeste verzekeringspolissen burgerlijke aansprakelijkheid van werkgevers dekken schade bij een incident of ongeval, veroorzaakt door materieel dat door de werkgever ter beschikking wordt gesteld. Toch verdient het aanbeveling om in de arbeidsovereenkomst op voorhand afspraken te maken.

⁷⁹ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p. 94; MAERTEN, Patrick, o.c., p.26; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.92; DESWERT, Ingo, o.c., p.21.

⁸⁰ MAERTEN, Patrick, o.c., p.26-30; DESWERT, Ingo, o.c., p.21-23.

ter van het e-werkkantoor contractuele afspraken worden gemaakt over wie uiteindelijk het gewaarborgd dagloon ten laste neemt in geval van technische problemen aan de computerinstallatie in het e-werkkantoor.

- Art.31 AOW (schorsing wegens ziekte of ongeval) is integraal van toepassing. Dus geen strenger controleregime (op ziekte of ongeval) zoals bij de huisarbeiders van toepassing is.⁸¹

B. Arbeidswet van 16 maart 1971

- De Arbeidswet is integraal van toepassing op e-werkers in e-werkkantoren, tenzij e-werkers om een of andere reden uit het toepassingsgebied of sommige bepalingen van de Arbeidswet worden geweerd, bv. leidinggevende functie, handelsvertegenwoordiger,... E-werkers in e-werkkantoren mogen, anders dan e-werkers thuis (reden van uitsluiting: werkgever kan geen controle uitoefenen), de grenzen inzake arbeidsduur niet overschrijden, geen zondag- en feestdagenarbeid verrichten, geen nachtarbeid presteren, moeten rustpauzes in acht nemen.⁸² De werkgever is strafrechtelijk aansprakelijk voor naleven van deze bepalingen.⁸³

C. De Arbeidsreglementenwet van 8 april 1965

- De werkgever dient een afschrift van het arbeidsreglement bij te houden op elke plaats waar hij werknemers tewerkstelt, m.a.w. een kopie van het arbeidsreglement moet bewaard worden in het e-werkkantoor. Niet-naleving wordt strafrechtelijk gesanctioneerd of burgerlijke sanctie (art. 171 van Programmawet van 22 december 1989). Hierover kunnen afspraken tussen werkgever en uitbater van e-werkkantoor worden gemaakt, maar werkgever draagt toch de eindverantwoordelijkheid.⁸⁴

⁸¹ DESWERT, Ingo, o.c., p.22.

⁸² MAERTEN, Patrick, o.c., p.28-29: Hoe in praktijk tijd te registreren? Door uitbater of door de werknemer zelf via PC. Flexibele uurregeling: in principe 5 dagen op voorhand uit te hangen in telewerkkantoor (per e-mail is nog niet mogelijk). Gevolgen bij niet-naleving (Art.171 van de Programmawet van 22 december 1989): vermoeden van voltijdse tewerkstelling; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.95.

⁸³ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.94.

⁸⁴ MAERTEN, Patrick, o.c., p.29-30: Wat indien wijziging van arbeidsreglement? Indien geen ondernemingsraad, per aanplakking bekend maken aan werknemers, ook in telewerkkantoor. Opmerking: mogelijkheid tot opmaking van bijzonder arbeidsreglement, bv. voor telewerkers in telewerkkantoren, met specifieke bepalingen voor deze categorie werknemers; DESWERT, Ingo, o.c., p.22: in geval van flexibele tewerkstelling is de werkgever verplicht om de uurregeling 5 werkdagen op voorhand uit te hangen in het e-werkkantoor. Op dit ogenblik voorziet de wetgeving nog niet in een mededeling per e-mail van het uurrooster.

D. De Welzijnswet en het ARAB

- Is van toepassing op e-werkers in e-werkkantoren. De werkgever is de eindverantwoordelijke voor de veiligheid en kan strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.⁸⁵ Echter, soms is de werkgever niet in de mogelijkheid om het e-werkkantoor aan te passen aan de voorschriften van ARAB en Welzijnswet. Dus kan de werkgever best informeren of de e-werkkantoren conform deze voorschriften zijn. In praktijk zal vaak de uitbater/beheerder van een e-werkcenter instaan voor het naleven van de verplichtingen van deze wet.

Indien er in het e-werkkantoor werknemers van verschillende werkgevers zijn, bepaalt art. 7 van de Welzijnswet dat deze werkgevers moeten samenwerken bij de uitvoering van de maatregelen en hun optreden coördineren. De preventieadviseurs van de verschillende ondernemingen moeten gezamenlijk overleg plegen.⁸⁶ In een 'satellietkantoor' is de werkgever in ieder geval eindverantwoordelijke voor het welzijn van zijn werknemers.⁸⁷

E. Wetgeving inzake sociale documenten

- Art.10 van KB nr.5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten: de werkgever moet een speciaal personeelsregister bijhouden op elk van de plaatsen waar hij werknemers tewerkstelt, dus in elk e-werkkantoor waarvan hij gebruik maakt. Niet-naleving ervan wordt strafrechtelijk gesanctioneerd. Best een afspraak hierover maken tussen werkgever en uitbater. De werkgever draagt echter eindverantwoordelijkheid.

V. Stand van zaken op vlak van wegwerken wettelijke hinderpalen

De voor de ontwikkeling van de Vlaamse economie noodzakelijke aanpassingen aan het arbeidsrecht en de sociale zekerheid inzake e-werken, vormen een exclusieve federale bevoegdheid. De Vlaamse overheid heeft dan ook de wettelijk barrières om e-werken te implementeren, duidelijk aangekaart bij de federale regering.

Op de speciale federale ministerraad van 16 en 17 januari jl. te Gembloers heeft de federale regering dan ook een aantal maatregelen aangekondigd tot aanpassing van regelgeving die een volwaardige uitbouw van het e-werken in de weg staat. De volgende knelpunten werden er behandeld:

- het onderscheid tussen zelfstandige thuiswerkers en huisarbeiders of de problematiek van de schijnzelfstandigheid;

⁸⁵ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.94; VANTHOURNOUT, Jan, o.c., p.94-95: Art.5 §1 eerste lid Wet welzijn op het werk.

⁸⁶ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.97.

⁸⁷ WALRAVE, Michel en DENS, Elke, o.c., p.96.

- toepassingsproblemen omwille van de onaangepastheid van het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming (ARAB) aan de realiteit van de thuiswerkers;
- rechtsonzekerheid omwille van juridische lacunes of onduidelijkheden in het arbeidsrecht, meer concreet inzake de arbeidsduurregeling (overuren), de moederschapsbescherming, de schorsing van de arbeidsovereenkomst en de voorrang van de thuiswerker voor een vacante dienstbetrekking binnen het bedrijf;
- de wetgeving op de arbeidsongevallen;
- toepassingsproblemen in de verschillende sociale zekerheidstakken.

De in Gembloers voorgestelde aanpassingen vormen belangrijke stappen in de goede richting en kunnen vanuit Vlaamse overheidszijde enkel maar worden toegejuicht. Maar er blijft nog heel wat wetgevend werk terzake op de federale werklank liggen. Zo heeft de federale regering "slechts" principiële beslissingen genomen of heeft beslist tot bijkomend juridisch onderzoek tot wijziging van de regelgeving. Ook wat betreft het sociaal overleg, immers de Belgische sociale partners hebben het Europese kaderakkoord van 16 juli 2002 tot op heden nog niet geïmplementeerd, werd er op de ministerraad te Gembloers overeengekomen dat "als tegen eind 2004 de implementatie uitblijft, zal onderzocht worden welke aanpassingen of aanvullende maatregelen nodig zijn om onze reglementering af te stemmen op het Europees akkoord inzake telewerk, waarvan het thuiswerk deel uitmaakt".

Bovendien werden tijdens de speciale federale ministerraad een aantal knelpunten omtrent e-werken niet behandeld. Eén ervan is de kostenregeling voor e-werkers. Uit de ervaring blijkt immers dat de vigerende wettelijke onkostenregeling bedrijven afschrikt om e-werken in te voeren.

Blijvende ondersteuning van de federale inspanningen door een structurele samenwerking tussen de federale en de Vlaamse regering is dus noodzakelijk. Informele samenwerking biedt immers een te zwakke ondersteuning om de vele hinderpalen uit de weg te ruimen. Het kanaal waarlangs deze samenwerking dient geformaliseerd, vormt het Overlegcomité. Artikel 32, § 3 van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen schept hiertoe de mogelijkheid. Artikel 32, § 3 stelt dat indien een Regering oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld door de afwezigheid van een beslissing van een andere regering, dan kan dat probleem aanhangig gemaakt worden bij het Overlegcomité met het oog op overleg. De Vlaamse Regering vraagt dan ook dit structurele overleg tussen de federale overheid en de verschillende deelstaten omtrent de uitbouw van het e-werken naar een bevoegd interministerieel comité te verwijzen.

Literatuurlijst

Boeken

- BALLARIN, Laura, *Arbeidsrecht en Telethuisarbeid. De juridische toestand van de huisarbeider* in: *Arbeidsblad*, nr.20, oktober-november-december 1995, Brussel: Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, p.15-26
- BALLARIN, L., *Le travail à domicile* in: *Orientations: droit social et gestion du personnel*, n°12, december 1996, p.217-227
- BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS, *Wetsvoorstel betreffende de huisarbeid*, 95/96, n° 232/6, p.25-36
- BRION, Guido, *Tele-thuiswerk. Een nieuwe uitdaging voor de Preventieadviseur*, Universiteit Antwerpen, juli 1998
- BUNDERVOET, Prof. Dr. Jan, HENDRICKX, Prof. Dr. Eric, e.a., *Eindrapport Medialab/960068/KUL-RUCA-UIA (bijlage 2: Rapport onderzoek juridisch luik* door JANVIER, Prof. Ria en VERLINDEN, Aaike), januari 2000
- DESWERT, Ingo, Advocaat bij DLA-Caestecker, *Juridische Implicaties bij Telewerken*, IIR- Conferentie, 11 december 2002, 23p.
- Framework agreement on telework*, Brussel, 16 juli 2002
- GOFFIN, J., IBM. *Shared offices. Implementation of the teleworking Concept. Telecommuting: the Work-Model for the 21st Century?*, VKW, 29.4.97, 4p.
- HUMBLET, Patrick, *Telewerken: nu en in de toekomst* in: *Actuele voorinformatie*, 15 november 2002, Diegem: Ced.samsom, p.14-24
- HUMBLET, Patrick, *Zoals het klokje thuis tikt... Een korte (en soms kritische) commentaar bij de Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid*, Document in het kader van de studiedag "Het sociaal recht na de kaderbesluiten" in het Universitair Cultureel Centrum "Het Pand" te Gent d.d. 28 november 1997, 25p.
 - OVERSTEYNS, B., *Arbeidsrechtelijke aspecten van telewerk* in: Innotek vzw, *Telewerken. Proceedings van het gelijknamige congres van 15 september 1993 te Antwerpen*, Antwerpen: Campina Media vzw, 1993, p.47-73
 - LIDAS v.z.w., *Publicatie 99/4: Het juridisch kader van (tele)thuisarbeid*, Gent: LIDAS v.z.w., 1999, 38p.
 - MAERTEN, Patrick, Advocaat Loeff Claey's Verbeke, *Telewerken* in: *Actuele Voorinformatie Aanwerven. Tewerkstellen. Ontslaan*, dossier nr. 2000-02, 2 november 2000, Diegem: Ced.samsom, 34p.
 - MEULEMANS, Bart, *De huisarbeider en het sociaal statuut zelfstandigen* in *Kijk Uit, jaargang 6*, januari 2000, Leuven: SBB, 35p.
 - NACKAERTS, Nancy, *Reportage: Telewerken doet zijn intrede in Belgische bedrijven, niet meer in de file* in: *De Standaard*, donderdag 20 maart 2003, p.22
 - PEETERS, Luc en VANDINGENEN, Rita, Innotek, *Meer concurrentieel door TELEwerken*, Stichting Technologie Vlaanderen, 2001
 - Preventieadviseur en telethuiswerk in: *Prevent Actua, jaargang 5, nr.13*, 1 juli 1999, Brussel, p.1-2
 - Report from the Commission: State of Implementation of Council Directive 93/104/EC of 23 November 1993 Concerning certain aspects of the organisation of working time, 39p.

- SMITZ, Laurent, Telewerk: zoeken naar evenwicht in: *Personeel en organisatie*, (10), 2001, Diegem: Ced.samsom, 2001, p.10-12
Telethuiswerk in: *Preventie en bescherming*, nr.6, november-december 1998, p.30-32
- VAN DEN AVYLE, Gaston, *Guide social permanent. 5: Droit du travail: commentaires*, Diegem: Ced.samsom, 1996-...-2 v. à feuillets mobiles, p.27-32 + p.141-165
- VANTHOURNOUT, Jan, Adviseur Juridisch Studiecentrum SD Worx, *Internet@work. Sociaal-juridische aspecten*, Antwerpen: SD Uitgeverij, 2001, 357p.
- Van thuiswerk...naar telethuiswerk in: *ACV-vakbeweging*, volume 478, 10 september 1997, Brussel, p.7-10
- VREYSEN, Brigitte, Telethuiswerk; juridisch maatwerk nodig in: *Nieuwsbrief van het Steunpunt werkgelegenheid, arbeid, vorming*, nr.4, december 1999, p.132-135
- WALRAVE, Michel en DENS, Elke, *Tijd voor telewerk*, Mechelen: Kluwer uitgevers, 2003, 237p.

Internetsites

- www.curia.eu.int
- www.ivc.ca
- <http://meta.fgov.be>
- http://www.societaitalianatelelavoro.it/telelavoro_doc/leggi.php: Italiaanse wetgeving i.v.m. telewerk:
 - 1) Legge Bassanini (Wet Bassanini- ter van 16 juni 1998, n. 191);
 - 2) Regolamento sul telelavoro nelle pubbliche amministrazioni (Reglement inzake telewerk in de overheidsdiensten);
 - 3) Telelavoro e donne (Telewerk en vrouwen: wet van 8 maart 2000, nr.53).
- http://www.telework.televillage.be/organiseren/organiseren_frame.htm

Wetgeving (chronologisch)

- *Framework agreement on telework*, Brussels, 16 july 2002
- Collectieve Arbeidsovereenkomst nr. 81 van 26 april 2002 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de controle op de elektronische on-linecommunicatiegegevens KB van 25 mei 1999 betreffende de ondernemingsraden en de comités voor preventie, vervangen door KB van 15 mei 2003
- Wet van 5 maart 1999 betreffende de sociale verkiezingen
- Wet tot omzetting van de Richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, 11 december 1998 (B.S. 3 februari 1999). Deze wet past de oorspronkelijke wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking

van persoonsgegevens aan de Europese Dataprotectierichtlijn (95/46/EG) aan.

- Wet van 6 december 1996 betreffende de huisarbeid (B.S. 24 december 1996), ingevoegd in de Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978
- Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn op het werk (B.S. 18/9/1996)
- Europese Arbeidsrichtlijn 93/104/EG van de Raad van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd
- KB van 27 augustus 1993 betreffende het werken met beeldschermapparatuur (B.S. 7/9/1993) (vormende afdeling I van titel VI, hoofdstuk II van de 'codex over het welzijn op het werk')
- Wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, B.S. 27 maart 1991 (de zgn. *Belgacomwet*) en de zgn. *Afluisterwet*, m.n. art. 314bis van Strafwetboek
- Programmawet van 22 december 1989 (B.S. 30/12/1989, *err.*, B.S. 4/4/1990)
- Collectieve arbeidsovereenkomst nr.39 van 13 december 1983 gesloten in de Nationale Arbeidsraad betreffende de voorlichting en het overleg inzake sociale gevolgen van de invoering van nieuwe technologieën
- KB van 8 augustus 1980 betreffende het bijhouden van sociale documenten, tot uitvoering van KB nr.5 van 23 oktober 1978
- Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978 (B.S. 22 augustus 19, *err.*, B.S. 30 augustus 1978): Titel VI: De overeenkomst voor tewerkstelling van huisarbeiders
- KB nr.5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten (B.S. 2/12/1978)
- KB van 18 april 1974 tot bepaling van de algemene wijze van uitvoering van de feestdagenwet van 4 januari 1974
- Feestdagenwet van 4 januari 1974
- Wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie
- Collectieve arbeidsovereenkomst nr.9 van 9 maart 1972 houdende ordening van de in de Nationale Arbeidsraad gesloten Nationale akkoorden en collectieve arbeidsovereenkomsten betreffende de ondernemingsraden gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr.15 van 25 juli 1974, nr.34 van 27 februari 1981, nr.37 van 27 november 1981 en nr.9bis van 29 oktober 1991
- Arbeidsongevallenwet 10 april 1971
- Arbeidswet van 16 maart 1971 (B.S. 30 maart 1971)
- Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités
- Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers
- Arbeidsreglementenwet wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen
- Wet van 20 september 1948 houdende de organisatie van het bedrijfsleven
- (Informatie aan de overlegorganen) C.A.O. nr.9 (11/2/1946) en C.A.O. nr.39 (13/12/1983)

- Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming van 11 februari 1946 (ARAB), wordt geleidelijk aan vervangen door de Codex over het welzijn op het werk